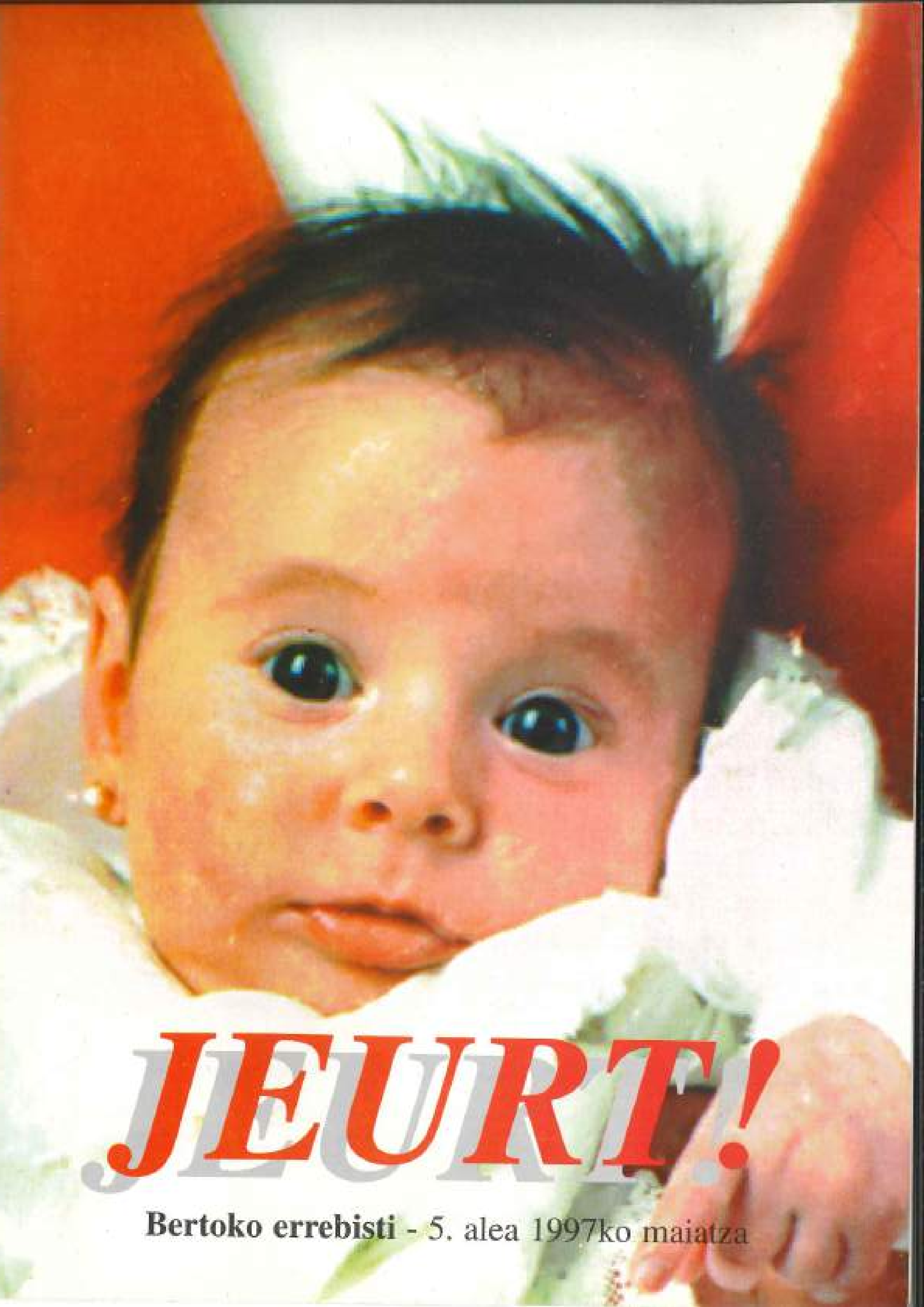

JEURT!

Bertoko errebisti - 5. alea 1997ko maiatza

GEU GEUTARA

Jairik jai ibili gura dabenak, Lea Ibarrean punta batetik bestera dagoen aukeraren barri aurkituko dau orri honetan.

Bistan dagoenez, uda aldian ugariago dira jai eta ospakizunak baina, ondo begiratu ezkero, neguko biletan bere ia bilean pare bat jai dagoz.

SANTORALA edo PARRANDA KALENDARIOA

urtarrilak 17	*San Anton*	*Aulestiko San Antonen*
urtarrilak 22	*San Bizente*	*Munitibar eta Narea*
zezeilak 2	*San Blas*	*Aulestiko Elizatean*
zezeilean	*Karnabalak*	*Aulestin*
maiatzak 15	*San Isidro*	*Mendexan*
maiatzean	*Pasko Oletakoak*	*Oletan*
bagilak 24	*San Juan*	*Aulesti eta Totorikan*
bagilak 29	*San Pedro*	*Munitibarren*
uztailak 4	*San Martin*	*Amoroton*
uztailak 10	*San Kristobal*	*Gizen*
uztailak 22	*Madalena*	*Urrola eta Zeinken*
uztailak 25	*Santixa*	*Aldakan eta Nabarnizen*
uztailak 31	*San Inazio*	*Mendexan*
abuztuak 1 eta 2	*San Pedro katuietakua*	*Mendexan*
abuztuak 10	*San Lorenzo*	*Gerrikaitz eta Zubieron*
abuztuak 29	*San Juan Degolatua*	*Murlan*
irailak 8	*Andra Mari*	*Gerrikaitz eta Gizaburuagan*
irailak 16	*Santa Eufemi*	*Aulestin*
irailak 29	*San Migel*	*Amoroton eta Arbatzegin*
zemendiak 13	*San Martin*	*Malaxen*
zemendiak 25	*Santa Katalina*	*Gizaburuagan*
abenduak 13	*Santa Luzia*	*Gerrikan eta Mendexan*

Aurkibidea

Geu Geutara **2**
Editoriala **3**
Ganbetik Olzera **4**
Endai Kanpina **7**
Lamlnearen orrazla **9**
Delturak **10**
Euskera autobusean doa **12**
Arrauna **14**
Pelotariak **16**
Eritzia **18**
Zaharrak dinoskuena **19**
Laneko, S. Coop. **21**
Komikia **23**

Maite Lekuona Goikoetxea
97 - 1 - 10
Aulestiko Zubero
Goitiandikoa

Azala: Maite Lekuona.
Kontrazala: **P. M. Albizu.**
Inprimategia: **Hika-Meka Inprimategia, s.l. - Gizaburuaga.**
Maketazioa: **B. Etxekartegi** eta M. Euba.

Lea Ibarreko udalen Mankomunazgoaren diru laguntzaz

Editoriala

Kontturatuko zinoen aurreko lau zenbakietako azaletan lagun helduen argazkiak erabili doguguz: lehenenguan Gizaburuagako Simon Goikoetxea zana; bigarrenean Felisa Errementeria, Aulestin bizi dan munitibartarra, hirugarrenean Bernardina Maderiaga aulestiarra eta laugarrenean Txoman Albizuar, Munitibarren bizi dan ereñoztarra. Ikusiko dozuen legez, Lea ibarreko herri bat baino gehiagotako gizonezko bi eta andrazko biren argazkiak ipini doguz. Honetxek dira, bai zuzen bere, orain arte agertu direnak.

Sail hau itzi eta beste baten ekiteko asmoa dogu. Ugari dira gaiak eta danen artean bat hartu behar izan dogunez, ume txikien irudiak politak eta egokiak direla pentsatu dogu. Orduan, hurrengo zenbaki batzuetan ume argazkiak izango dituzue **Jeurten** azalean.

Egin dogun aukera hau zuen gustokoa izatea nahi geunke; halan da bere, zuen eritzia inportantea da guretzat. Zein azala, zein egitura eta edukia eztabaidatu eta aldatzeko prest gaukazuez.

Lea Ibarreko bost herrietan aurten jaio dan lehenengo umea aukeratu dogu **Jeurt!** 5. alerako, horretarako udaletxeetako zentsoetan begiratu doguz jaiotza egunak.

Azaleko umea Zuberoko Maite Lekuona Goikoetxea da, Rubenen eta Maren Gurutzeren alaba, 1997ko urtarrilaren 10ean jatoa.

Berau izendatzen dogu Lea Ibarreko aurtengo umeen ordezkari.

Beronari eta beronen edadeko danei, zorionak

J. Onaindia & M. Unamuno

Ganbetik Oizera

Lerro honeetatik danok nahi zaituegu konbidatu, gurekin, gure ingurua hobeto ezagutzeru eta bidaitxo bat egitera ibarrean zehar. Lea ibarreko ibilaldiei hasiera emoteko, zer hobeto, ibarreko tontorrik garaienarekin hastea eta bere ikuspegi ederrarekin gozatzea baino.

Igoera hasiko dogu Munitibar-Gerrikaitz bidean. Ganbe igaro eta ehun metrotara azaltzen den bidetik. Bide zabala da, harri soltea eta porlana tartekatzen direlarik bidean zehar. Lehen metroak pinu artean egiten dira gehienbat.

Antxina, Oiz barrenean, landak eta soloak egozan eta bertatik baserritarrak "ida" ekarten eben. Bidea oso estua izan arren, azkenean jende asko ibiltzen zan gora eta behera. Bidea lurrezkoa zalarik sarri askotan lokatzez beteta egoten. Kontu haundia behar izaten zan burdiekin elkar topo ez egiteko bidean, zeren ez zuen zabalduen eta egunean hogei bat burdi inguru ibiltzen zan.

5'. Pinu haundiak atzean izten doguz, inguruan pinu txikiak, zuhaitz ezberdinak eta otak ikusten doguzalarik eta, landare artean ia ezkutaturik, eskumatara, lehen iturria aurkitzen dogu. Iturri honeek ez dira barriak, nahiz eta lehen baino konponduagoak eta itxurosoagoak egon. Lehen behintzat orain baino ur gehiago ematen eben. Munitibar eta inguruetako jendea ibili zan tuberiak jartzen Gernikara ura eramateko, "*Munitei*" lehendakariaren aginpean. Esan behar baita ere, tuberia hareek lepoz jasotzen zituztela bide honetan gora.

9'. Aldatza zerbait leuntzen da. Ezkerretara, sakon gune baten, bigarren iturria agertzen da. Inguruan pinuak dira nagusi eta bide ertzak babestuta dagoz. Bertan sarritan izaten dira zaldiak lasterka edo jolasean. Lehen, hemen, "*Donizelai*" izeneko zelaitxoa egoan eta burdiak bertan geldituta egoten ziren, atsedenaldia hartuz berriztan ekiteko. Bide hau, Santiago bidearen zati bat da. Donizelaiaren bat eginda dago eta honek "*Maume*" inguruetatik gurutzatzen doa bide zidor batetik jarraitzen dau. Zelai honek azpikaldean, kantera bat egoan lehen eta Munitibarreko baserri asko, bertatik ataratako harriekin eginda ei dagoz.

14'. Bide gurutze bat azaltzen da gure aurrean. Ezkerreko bidea jarraitu bagendu Kortaguren baserrira joango ginateke, baina oraingoz ez goaz bide horri harutzera. Erdikaldean aurkitzen da oinezkoen lasterbidea, hau laburragoa da baina baita aldatzagoa ere. Basoaren erditik igarotzen da eta euria egin barri dagoenean nahiko labana izaten da.

Eskumerengoa aukeratzen zein oinezkoentzat da. Guk, azken hau hartuko dogu, nahiz eta luzeagoa izan, bide nahiko laua da eta erraz egiten da.

24'. Aldats gogor bat hasten da. Bidea harri soltetik porlanera aldatzen da eta lehen aipatutako bideak, ezkerraldetik, bide nagusiarekin egiten dau bat.

27'. Amaitzen dogu aldats gogaikarri hori. Gune ordu zuzen bat dogu aurrean, ganera ederto dator arnasea bere onera ekarteko. Une honetan, eskumatara mendia ia landarez estalita dago. Atzekaldera begiratuz, begiek bat egiten dabe Gernika eta Urdaibaiko itsasadarrarekin, ikuspegi ederra osatuz. Beste iturri bat agertzen da bide ertzean.

33'. Lautadatxoa amaitzen da. Biragune batek beste aldats baten aurrean ipintzen gaitu. Bidean "mountain bike" txirrindulari talde ugari ikusten da, kirol honen zaletasunaren gorakada agerian geratzen delarik.

36'. San Kristobal gaineko lautadara iristen gara. Bertan atsedentxoa hartuz, eskumatara "***Astokurutzeburu***" gana dago, ezkerretara **San Kristobal ermita** eta bere atzean Oiz mendiaren tontorra. Ermitara doan bidea jarraitzen dogu, gure inguruari begirada botatzen deutsagun bitartean. Bertan zelai eder bat dago mahai eta sua egiteko erretegi txikiz ornidua. Mahai artean sarritan ikusi daitekez ardiak, zaldiak zein behiak. Lehen Oiz guztia ardiz eta zaldiz josita egoan, Munitibarren ia ez zan baserririk bertan ardirik ez ebanik.

Eguraldi ederrarekin zelai honek ikuspegi zoragarriaren lekuko egiten gaitu. Hegoaldera Durangaldeko mendiak (Anboto, Udala, Kurutzeta), Iparraldera Lea Artibaiko mendiak (Sta.Eufemi, Illunzar, Motrollu), Munitibar bere auzoekin etab. San Kristobal ermitara heltzen gara.

Eraikuntza honek teilatua alde biratara dauka eta zati bitan banatuta dago. Iparraldeko zatian ermita aurkitzen da; burdinazko ate batek behestuta dago eta barruan San Kristobalen irudia gordetzen dau. Esan behar irudi honek inoiz jasan dituela eraso basatiak. Nahiko desegiñda geratu zan eraso horreetako baten.

Hemen daukazue hartu behar den bidea.

Hegoaldeko zatian babeslekua azaltzen da. Barnean porlanezko mahai luze bat dago jarrilekuaz eta beheko suaz, nahi dabenak atsedena hartu dagian eta imitarak barruan. Toki honek bere inoiz jasan izan ditu txikiziak, tamalez.

Urtean behin, San Kristobal egunean (uztailak 10) bertan jai eder bat ospatu izan da, jende ugari urbiltzen dalarik. Ohitura oso antxinakoa da, lehen bere egun honetan jende ugari etorten zan eta ondo jan eta ugari edan ondoren, ugariak izaten ziren burrukak bere. Herriko jauntxoak eta guarda zibilak aparteko bazkaria egiten eben ermitaren atzekaldean, zelan ez ba!.

Ermitaren Iparraldera beherantz doan bide bat dago, bide hau iturri baten oinetan amaitzen da, ermitatik ehun bat metrora. Iturri honetan ura dago, oso ur garbia, ugaria eta freskagarria. Harri handiz babestuta dago eta aldamenean mahai eder bat bere ageri da. Iturri honen goiko aldetik eta tontorrerantz bazan lehen pagadi handi bat "Otso-pagadi " izenekoa. Bertan pago zahar eta handiekin ikatza egiten eben eta ikatz hori kablez jaisten zan Masta izeneko lekuraino (gaur egun Kortaguren erako bide garutzea dagoen tokia). Gero, hemendik herrira, bidez bide, burdiz eroaten zan.

Ermitaren aurreko bideari jarraituko deutsegu mendi tontorrerantz. Nahiko bide aldapatsua da eta harri soltez osatuta dago. Ibilteko ez da bide erosoa zeren nahiko erraz irristatzen da bertan harriekin.

54'. Heltzen gara lautada batetara. Bertan lehen irrati antenaren aldamenean aurkitzen gara, harkaitzez zipristindutako "zelai"baten. Bide ertzean arteak dira nagusi, nahiz eta haritz txikiak diren, mendiaren altueraren ondorioz. Esan behar oraun dela denbora, gune honetan ugariak izan zirela azanoak eta erbiak. Azken aldapari aurre egiten deutsegu eta laster gara ETBren antena oinetan. Toki hau, zoritxarrez ospetsu egin zan 1985eko otsailaren 19an istripu baten ondorioz, hegazkin batek antena hau jo ebalako, bertan hainbat lagunek bizia galdu ebalarik. Antena igaro eta bideari ekiten deutsegu iparraldeko ikuspegia menperatzen daben begiratoki bat bere bertan dogu, bertatik ikusi daitekez, besteak beste, Zornotza, Gernika, Urdaibaiko Itsasadarra, Laga, Laida, Mendata, Nabarniz, Munitibar bere auzoekin, Arteagako Narea eta Malax auzoak, S.Eufemia, Markina, Bolibar, Ziortza, etab. eta paisaia guzti honen atzean, Kantauri Itsasoa.

70'. Azkenik, heltzen gara tontorrera. Mendi barrenean Kortaguren baserria aurkitzen da guardia egiten. Aurreragoko begiratokian, bakarrik iparraldeko ikuspegia menperatzen bazan, orain haize guztietara aurkitzen zer ikusia. Gipuzkoako mendiak, Durangalde osoa edo Bilbo inguruak.

Toki honetan, antxinako euskaldunak sua pizten eben zinegotziei Gernikako Batzarretara deitzeko. Hemen legez, Gorbean, Ganekogortan, Kolitzan eta Solluben bizten ziren suak. Honetaz gain alarma bere joten zan sua biztutako toki honeetan.

Honaino igotea merezi dau, gero jarri harkaitz baten ganean eta otarteko bat jateko Euskal Herriko paisaia eder eta zabal batez gozatzen dogun bitartean.

J. Karmelo Goikoetxea
eta Jon Zuazo

Endai kanpina

Endai baserri kanpina Mendexako Likona auzoan dago. Lekeitiotik pare bat kilometrotara, Ondarruko bidean itsas-ertzetik. Bertako, gaur egungo jaubeak Maritxu eta Jose M. dira. Hiru alaba eta beste etxeko birekin bizi dira

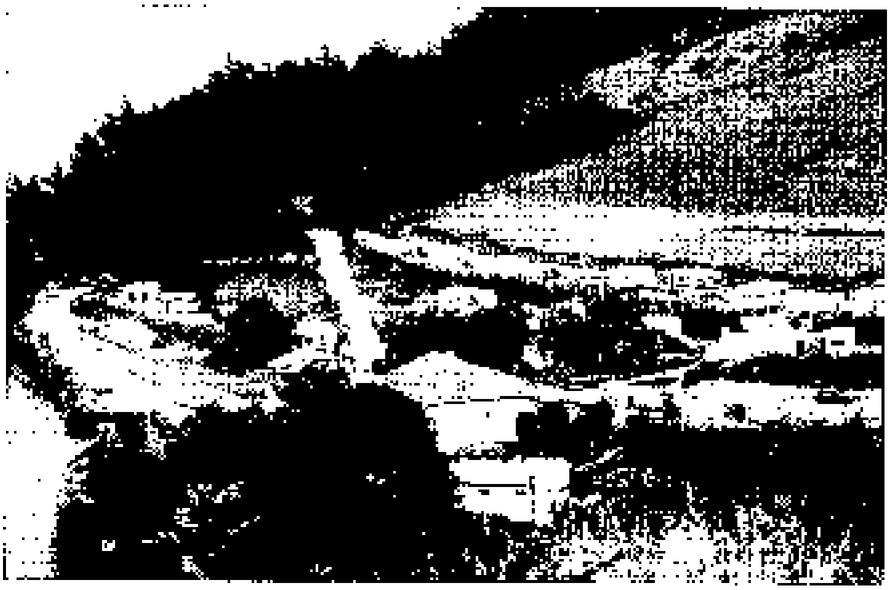

Maritxurekin izan dogu hurrengo elkarrizketa hau, berau egiten baita kanpinaren buru.

–Noiz sortutako baserria da?

Ez dakit ba. Agustin Zubikarak egindako liburuan 1704 artean Kristobal Asterrika bizi zala diño, baina aurretik eindeka da baserri hau

–Noiz hasi zineen kanpin moduran lana egiten?

197[illegible]an hasi giñen. Ordutik hona asko hobetu da eskeintza aldetik. Lehen ez geunkan tabernarik, ez dendarik, ez ur beroduan dutxarik,...

Oraindik be arazo batzuk badaukaguz: argi-indarra eskitu nahi dogu, baina ez deuskue sartzen, geuk linea barrarik ipini ezik. Baita bideakin be badaukaguz arazoak udan, ertzainek . Amezketa parean 2 bat km-tara bidea moztu deuskuelako. Karraspioko istiluak gertatzearren. Horreatara jenderik ez jaku etortzen edo galdute ibiltzen diz.

–Noiz zabaltzen dozue kanpina?

Ekainaren erdian, hamabostean, baina San Ferminek pasatu arte ez da ezer egoten eta eurek nafarrak diz lenengo etorten dizenak. Batzuk jaietatik ihes egiteaarren.

Bertoko jentetik, nafarrenak di., gehien etortzen dizenak eta gero gipuzkoak. Bilbo ingurukoak gitxiago. Lehenago bertokoak etortzen ziren gehien

–Betiko jendea datorkizue? Aldatzen da urtetik urtera?

Normalean bai, aurretiaz deituta. Azkeneengo urteetan bertoko jende asko etorten da, baina bestela alemana eta holandesa nagusi.

–Atzerritarren ohiturekin aldrebeskeririk? Hizkuntza, ordutegia,...?

Ez, estranjerue da onena, horrek gitxien. Bertoko jendea da, kanpinean egoten ikasten dagoena.

Biarrerako hartzen dizenak, ingelesa ikasita dauz. Ingele-

zarekin eta erderarekin konpontzen gara.

Orduak eta errespetatzen dira, batez ere kanpotarrak. Gabaz ez da iskanbilarik egoten, guarda bat dago.

–Sortzen da lagun girotasunik kanpin zale ezberdinen artean?

Beti dauzenakin bai, baina bestelan ez.

–Hona datorren jendea bake bila etorriko da, ezta?

Traakil egoten, juerga nahi dabenak Lekitiora joaten dira. Hamabietatik aurrera, hemen, isiltasuna eskatzen da eta.

–Etortzen dan jendeak ze status dauka?

Zer? Ah! Obreruak "de jornal". Onenak dira.

–Kanpinetatik aparte oherik badaukazue alokatzeko?

Bai, kuartoak. Egun bi edo hiru egoteko. Normalean beteta egoten dira. Uztailean libre be egoten dira, baina abuztuan beti beteta. Hiru kuarto bakarrik daukez.

Aurrengo abuztuen ez dabe askorik eskatu, baina aurrekoan ezin abasturik eman.

–Lan handia ematen dau kanpina aurrera ateratzeak?

Bai, nahiz gitxi deskantsurako. Kanpoko jentea barru beharra biarretako. Dana batera egin beharra.

–Etxekoekin nahikorik ez ala nahi ez?

Bai, nahikorik ez etxekoekin. Etxekoak be, ez dakit ba, horre dabezen karrerakin. Dana dala, lana, etxean be, eukiko dabe. Aukera badauke.

Amaitutzat emango dugu elkarrizketa hau, baina ez esan barik, etorri nahi dabenak jende atsegina, leku trankila, haitzak (arrantzarako, bainurako....) aurkituko dituela.

Mila esker

J. Laka

Laminearen orrazia

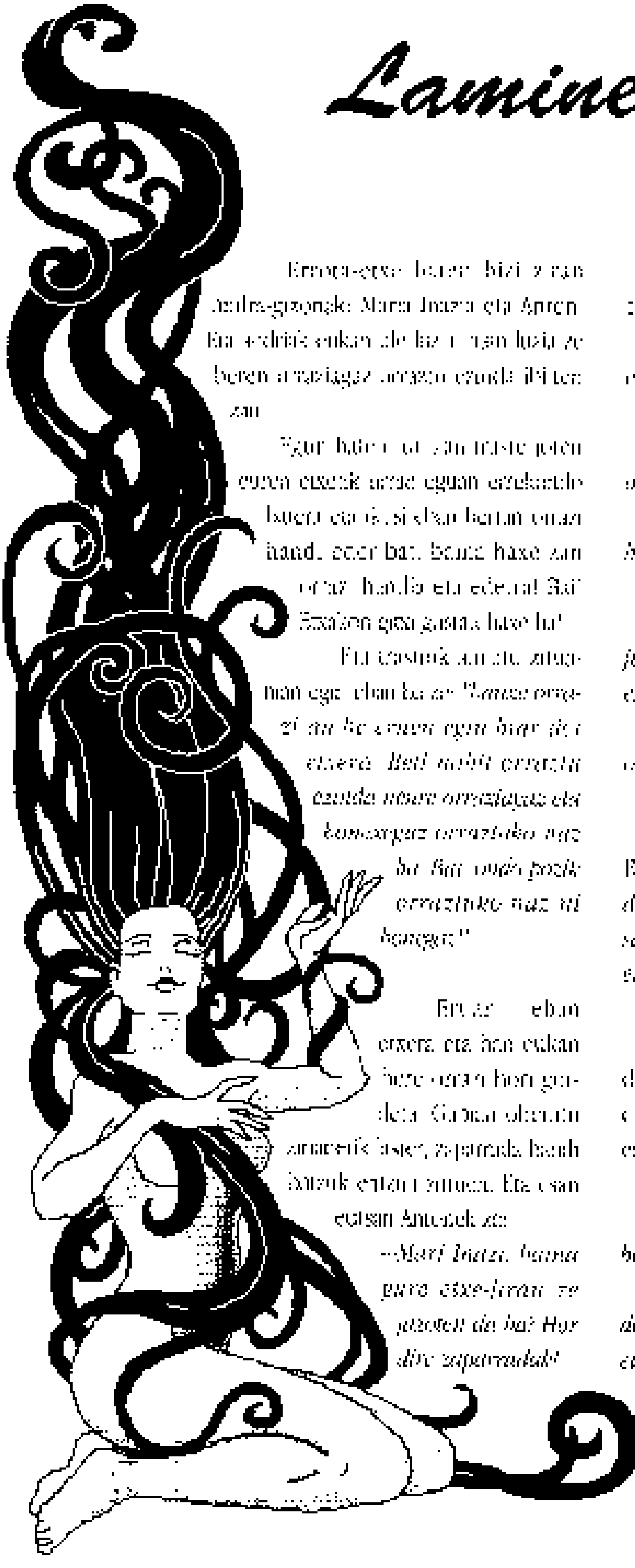

Errota-etxe baten bizi izan ziran andra-gizonak: Maria Inazia eta Anton. Eta andrak eukan ule bat luzea ze beren orraziagaz orrazten eukala ibilten zan.

Egun baten [illegible] zan triste joten euren etxetik urten eguan errekatxo baten eta ikusi eban bertan orraz handi eder bat. Baina haxe zan orraz handia eta ederra! Bai! [illegible] gaitez hau ba!

Eta [illegible] zan [illegible] egin eban ba ze: *"Lamiar orrazi au be [illegible] bier dot etxera. Beti nahi orrazten ezaidala [illegible] orraziagaz eta [illegible] orrazteko [illegible] ba. Bai [illegible] orrazteko naz ni bere."*

Eruan eban etxera eta han eukan here orrazi hori gordeta. Gabean [illegible] zaratatik asten, zaparrada [illegible] Eta esan eutsan Antonek ze:

—*Mari Inazi, baina zure etxe-inguruan ze jazoten da ba? Hor dira zaparradak!*

[illegible] handiagoak.

—*Maria Inazia, ekarri niñe orrazia! Maria Inazia, ekarri niñe orrazia!*

Eta esan eutsan Antonek ze:

—*Baina, Mari Inazi, entzuten dozuz horreek? Ze orrazi [illegible] zer da hori?*

—*Ai Anton, Anton, [illegible] dot zer izan dan hori [illegible]*

—*Baina, zer da ba?*

—*Ba gaur ikusi dot orrazi handi eder bat orrazteko jun naizenean, eta ekarri dot etxera, eta ze esango [illegible] laminiena izan daiten.*

—*Bori eguzo zenduan ba? emon egizu, arin bat orrazi hori, ai laztana Mari Inazi!*

Mari Inazi bildur zan eskatzen eta orraziari heldu emoten. Ez zan akordatzen ala erlegiñen: *"Baina zer egingo ete dot?"* baina egin eban ba ze: *"Hamentxe daukat [illegible] bat eta handiorik emongo deutsat. Bai handiorik emon bier deutsat ba".*

Emon eutsan orrazi hori laminiari. Egin eutsan [illegible] handi bat, baina [illegible] zan [illegible] eutzan besua [illegible] Jun zan arin Antonegana eta esan eutsan Antonek:

—*Mari Inazi, emon deutsezu ba orrazi hori?*

—*Bai, emon deutsat eta oraindio [illegible] deust besua.*

—*Bai, [illegible] baina betiko esaten deutsut: gehiago gero gure etxera laminen gauzarik ez ekarri, ez orrazi eta ez beste gauzarik!*

IBARROLA, Teriz Cuentos Vascos
Columbia diskeltxea. SCGE 80804

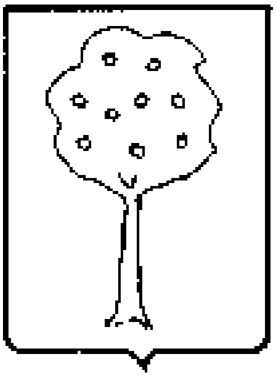

OKAMIKA

Gizaburuagatik jatorka deitura hau. Bere esangurenak arazoak izan ditu eta ez dago argi.
Armarrian urrezko arbola bat zidarrezko frutekin agertzen da.
***Lope de Okamika**, XV. mendeko teologo gizaburuagarra. Behin Koloniara (Alemania) joan eta bertan ermitagizon geratu zen 90 arte (30 urte gitxi gora-behera). Mirari ugari egin ei zituen eta gaixotasun eta penak kentzen joaten ei ziren beragana.*
***Francisco Okamika Goitisolo** bizkaitar historialaria.* "La Villa de Lekeitio" , "Hombres de Bizkaia" *eta* "Diez lustros de la vida de Lekeitio" *liburuen egilea.*

PEREA

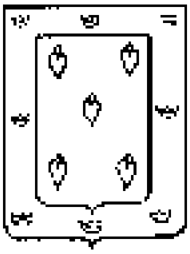

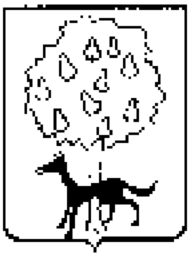

Arabako Beotegin eta Bizkaiko Enkarterrietan sortutakoa, baina leku askotara zabaldu zana. Honek bere, Okamikak legez, ez dauka argi esangurea.
Lehenengo armarria urre kolorekoa da eta bost bihotz berde ditu. Hegal gorria urrezko zortzi koroirekin. Enkarterrietakoena urrezkoa da, madariondo berde batez eta otso baltza mihin gorriz.
***Anbrosio eta Alejandro Perea** pelotariak, Aulestiko Txaturen semeak. Mende honetako lehen laurdenean destakatu eben esku pelotan.*
***Andres Perea**, "Kiriko Lanza", ANVren ideologo garrantzitsuena eta idazkaria.*
***Modesto Perea Ibañez de Aldekoa**, Perea III, Aulestikoa palazko pelotaria. Bilbo, Bartzelona, Donostia, Madril, Sevilla, Zaragoza, Iruña, Mexiko eta La Habanan jokatu ebana.*

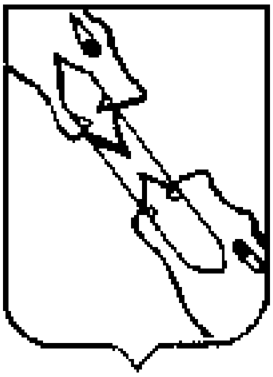

PLAZA

Herri baten dagoen leku edo gune zabalari ematen jako izen hau. Zelai, esparantza, zabal, zabalgune, zabalune eta zabaldegi dira bere adierazteko erabiltzen diren beste berba batzuk.
Beste deitura eta toki batzuen parte bere bada: Plazaola, Plazabeitia, Plazaetxea, Plazabizkar, Plazabarri, etab.
Berriatuan, Gipuzkoan eta Nafarroan dauka sorrera. Bost armarri agertzen jaku Auñamendi *Entziklopedian. Berriatuakoa berde da eta diagonalean agertzen dan [illegible] urrezkoa.*
***Jose Plaza Gabiola**, Lekeitioko korrikolaria. Lasterketa asko irabazi zituen eta bat, 1947an, oraindik gainditu ez dana: Elgoibar-Azkarate 22 minutu eta 22 segundotan.*

KAREAGA edo KARIAGA

Kareagaren armarri ugari agertzen jakuz geografian: Xemein, Bosonoi, Arrigorriaga, Santander, Burgos eta baita Andaluzian bere.
Xemeingoa zidarrezkoa da eta banda gorri bat dauka. Gipuzkoa, Bizkaia eta Santanderreko askok beste hau erabili eben. Urrezkoa, zuhaitz berdea eta otso baltz bi. Hegala zidar eta gorriz eginda.
Boinetokoek hauxe erabili eben: zidarra, arte berdea eta basurde baltza. urrezko hegala aspa gorriekin.
Arrigorriagakoa lau zatitan banatuta dago: lehenengoa zidar kolorekoa otso bategaz; bigarrena gorria urrezko maza bi eta zidarrezko bilotsa alde batean bestean faja baltz eta zidar kolorekoa. baita zidarrezko orma bat bere urrezko lehoi bategaz; hirugarren zatia azula da hura basurde kolore naturalaz eta haritz berde bat; laugarren zatiaren alde bata zidarrezkoa da galdara baltzagaz, beste zatia bere zidarrezkoa gaztelu azulagaz eta honen azpian gorria urrezko aspa bategaz.
Bosgarren armarriaren hegal osoa zidar kolorekoa da, zazpi aspa eta beste zazpi lore azulekin. Hara armarri gehiago dira deitura honek. baina ez direnez gure ingurukoak ez ditugu hemen aipatuko.
***Mercedes Kareaga**, EAJko propagandista.Gerra aurretik Isaban emon eban mitin famatu bat 1932an.*
***Pilar Kareaga Basabe**, Bilboko alkatesa izandakoa. Estatuko lehenengo emakume injiniaria.*
***Domingo Kareaga**, futbolaria Getxoko klubean jokatu eban eta Espainiako txapeldun izan ziren 1920 aldera.*
*Eibarko **Cayetano, Mateo eta Jose Kareaga** aitite-seme-lobak armero entzutetsuak.*
***Pedro Kareaga Basabe**, Getxoko finantziaria. "Conde de Cadagua" titulduna.*

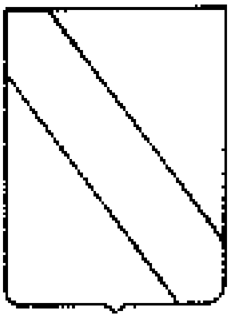
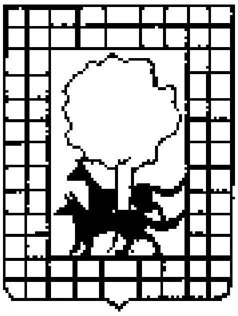
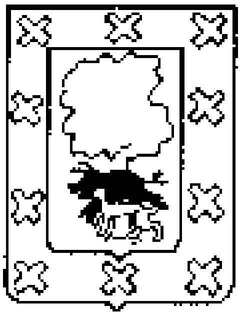
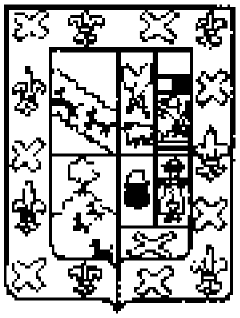
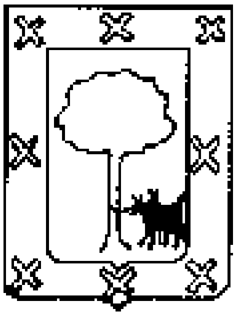

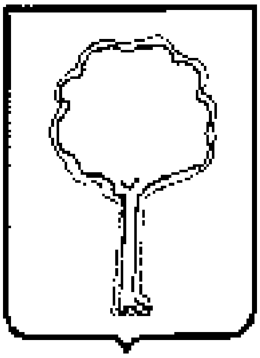

ONAINDIA

OHIHANANDI -A. Baso Haundia. Xemeingoa da abizen hau. Bizkaiko beste leku batzuetan bere agertu zan. Armarria gorria da eta arbola berdea dauka urrez inguraturik.
*Pertsona ezagunen artean Aulestiko bat: **Ignacio Onaindia**, pelotaria, 1883an Markinan ospatu ziren Euskal Jaietan 200 erraleko harria trabatu ebana.*
***Antonio Onaindia**, Gernikako eskuzko pelotaria. 1941, 1943, 1944 eta 1945ean Espainiako txapeldun izan zan bikoteko jokoan.*
***Juan I. Onaindia**, 1939an Aulestiko "Union Patriótica" talde monarkikoaren buru.*
***Santiago Onaindia Baseta**, karmeldarra. Euskal idazle eta Euskaltzaindiako partaide bat Amorotan jaio zan 1909an.Gerra sasoian kartzelan egon ondoren Euskal Herritik kanpo eduki eben eta gero Lartean (Zornotzan) emon ditu urte asko itzulpenak egiten. batze lanetan: beti euskeraren aldeko zereginetan.*
***Luis Onaindia Franco**, gernikarra.1938an jaioa 1961 eta 1963 artean Espainiako txapeldun izan zan "dekathlon" deritxon espezialitatean.*
***Mario Onaindia Natxiondo.** Lekeition jaioa 1948an. Politika eta literaturan famatua. EIAko kidea izandakoa, 1969an Burgosko Epaiketan prozesatua. heriotz. zigor bi eta 51 urteko kartzela kondena izan ondoren. Franco hil zanean amnistiaz kaleratua. Idazlan asko egin dau eta sari bi bere irabazi ditu.*
***Alberto Onaindia Zuloaga** 1902an Markinan jaioa, elizgizona.ELA sindikatuaren propagandista urteetarikoa 30. hamarkadan. Vaticanoaren aurrean PNVren jarrera justifikatzeko agindua hartu eban. Gernikaren suntsiketaren barria mundura zabaldu eban: presoen kanjeak egiteko negoziaketetan parte hartu eban..*

Euskera Autobusean doa

Aulestin bada euskeraren aldeko jaialdietara joateko autobusak antolatzen dituan lagun talde bat eta orohar euskeraren aldeko ekitaldi guztiak bultzatzen dituana. Alkarte honen izena TROLEBU da.

—Noiz eta zelan sortu zan alkarte hau?

1991ean sortu zan, azaroan hain zuzen. Lehenengotan hiru lagun batu ginen, baina geldiro geldiro alkartea osotzen joan da eta gaur bost partaide gara.

Esan dogun legez, alkarte hau eratu dala bost urte eratu zan, ikastola eta euskeraren aldeko jaialdietara joateko autobusak antolatzeko, orduan herrian hutsenea ikusten gendualako.

Autobus horreek antolatzeaz gan, bidaiak merkeago egiteko aukera eskaintzen deutsegu jendeari.

Ganera herrian jaialdi horreetara joateko ohitura sortu dogu.

—Nondik ataraten dozue autobusak ordaintzeko dirua?

Herriko elkarteei eskatzen deutseegu (Guraso Elkarte, Kultura Elkarte, Udala). Dana dala autofinantziaziñoa bultzatu nahi dogu.

—Zein eratan?

Ba... esate baterako, San Juanetan bokatak saldu, Santa Eufemitan sagardoa mendian, gentre izena daben meixero eta kamisetak atara.

—Krisiak izan dau eraginik zuengan?

Alde batetik laguntzak murriztu egin dira, Diputaziñoak kulturarako emoten dabena dira laguntza asko Guggenheim lako proiektu handietarako da, honek dekarren eraginarekin uda letako aurrekontuetan; beste aldetik batetik jaiak pilatuta dagoz eta jendeak aukeratu egiten dau zeintzutara joan, danetarako ez dago eta.

—Zein motatako jendea joaten da bidaia horreetara?

Danetarikoa, batez bere gazteak. Badago jaialdi batzuetara familia osoa joateko ohiturea, esate baterako Herri Urratsera (Senpere). Honako autobus bi ipinten dira. Jaialdi batzuetara jende gehiago joaten da beste batzuetara baino.

—Zenbat kostatzen jatzue autobus bakoitza?

Pertsonako 1.500 pezeta gitxi gora behera. Guk bakoitzari 700 bana kobratzen deutsegu.

—Inoiz euki dozu jendearen aldetik kexarik?

Ez dogu holakorik sekula euki, motiborik bere ez dogu emon.

—Zergatik ipin zeuntseen TROLEBU izena?

Izen salau bat ipinteko eta egiten dogun biherragaz lotura daukalako.

—Ikusten dogu zuen sinboloen marrazkian norbait aringa-aringa doala, nor da?

Gure buruetan badabil izen bat, baina publikoan ezin dogu esan

—Zelan antolatzen dituzue urteko bidaiak?

Ba, lehenengo jaialdiak noiz eta nun diren ikusten dogu, aurrekontu bat eskatzeko eta gero zeintzuetara joan aukeratzen dogu.

—Zeren arabera?

Ba... lehenengo herrian bertan ezer dagoen ikusten dogu, adibidez, 95ean herriko jaietan suhertatu zan Nafarroa Oinez. Aurten Mapa Eskolarraren arazoa daukagu gainean eta antola-

TROLEBU ELKARTEA

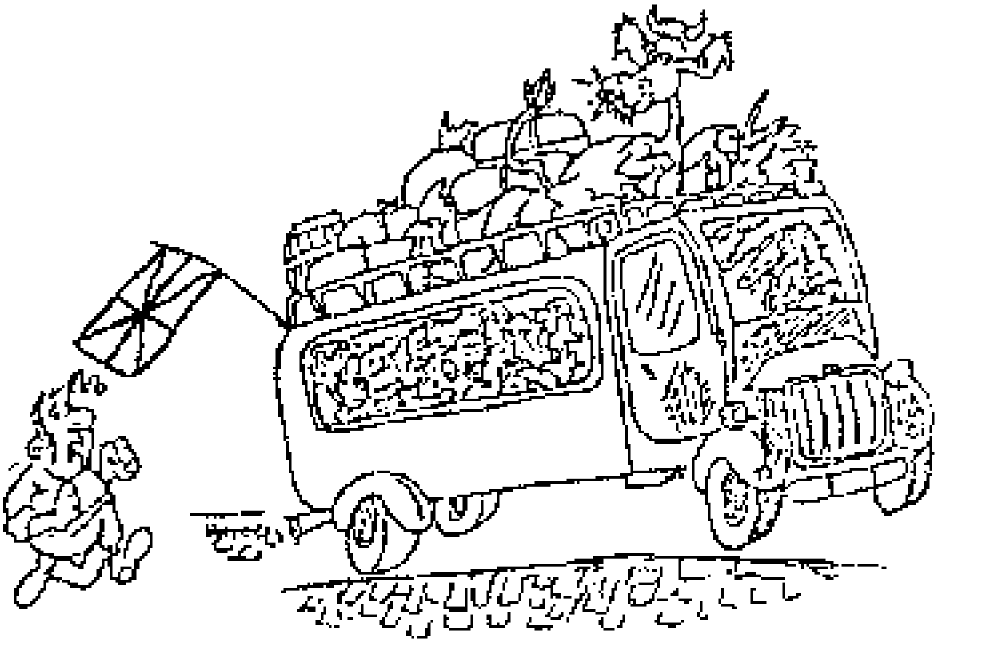

Euskerari eutsi nahian gabiltza!!!

tu diren ekintzak bultzatzea au keratu dogu.

—Zer egin dozue ba?

Arazoa hain garrantzitsua dala eritzita, jendea informatu gendun etxerik etxe joanda eta kaleko muralen bidez. Gainera propaganda egin dogu troatoiko pintadaren bidez, kamisetak ataraz eta Kontseilu Eskolarrak antolatutako ekintzetara deituz. Hau dala eta aurten, momentuz, ez dogu autobusik antolatu jendea ez batatzearren, bestelan batzuk hara eta beste batzuk hona indar gitxiago lortzen da.

—Hau ikusita, zuena ez da bakarrik euskeraren aldeko jaietara joatea, ezta?

Ez, aurten Maja Eskolarrak urten dau, baina ihaz geure aldetik bere antolatu genduan TROLEBU ASTE KULTURALA, herrian giro bat sortzeko.

—Zer dala eta antolatu leike giro euskalduna Aulestin?

Jendeari euskara edozein arlotan erabili leikela erakusteko, ASTEAN euskal bideo emonaldiak eta hitzaldiak antolatu gendazan eta amaiera jai herrikoi bategaz emon geutsen, jolasak eta bazkaria antolatuz.

—Besterik ezer badaukazue esateko?

TROLEBU alkartean bost lagun gara, baina laguntzaile asko ditugu herrian beharrezkoak diranak, esate baterako autofinantziaziorako tabernetan euren gogoz beharra egiten dabenak, kartelak egiten laguntzen deuskuenak, nolabaiselan apuntetako azpiegitura prestetan deuskuenak.

Zabalik gagoz edonoren proposamenak onartzeko eta ahal dogun giroan hutsune guztiak beteten saiatuko gara.

Euskeragaz beharra egiten daben erakundeen jaietarako antolatzen ditugu autobusak. Alderdi politikoekin ez daukagu zer ikusirik, nahiz eta herriko burugogor batzuk gure alkartea alderdi politiko jakin bategaz lotzen daben.

Amaia Onaindia
Jabi Onaindia

Jakin badakigu, bost kontinenteetako etnografia historikoak diotenez, aspaldidik itsas-ertzetako herriak, txikeriazko bateltxoetan itsasoratzen direla egunerako janariaren bila.
Baina badakigu baita, Euskal Herria izan dela bakarra, hain latza eta arriskatsua kirol konpetizio bilakatu duena. Kantauriarrak ere ibili dira baina.. ("ez gu beste, kontixu").

ARRAUNA

J. Laka

XI.XII eta XIII. mendeetan Euskal-erriko itsas-ertzean herriak eukatzen hasi ziren, beraien bizi-bidea *zetazeoen* arrantzan oinarritzen zutelarik. Herri bakoitzak here ***talaia*** eraiki zuen eta bertan ***talaieruna*** jartzen zuten, herriko arrantzaleek ordaindutako soldata jasotzen zuena eta udaz kenetik udaberriarte egoten zena, bale sasoian, honelariko ugaztun handi bat ikusten zuenean abisateko.

Talaieruak, gure hondartzetara heriotzaren zain zetorren bale erdi hila ikusten zuenean sua pizten zuen. Orduan arrantzaleak martxan hasten ziren beste herrietakoei aurrea hartzearren. Baraier talaieruak ere abisua emango bait zieten.

Portu ezberdinetako arraunlarien arteko konpetentziak eta balea harrapatzeko sasoian sortutako istiluak, kirolerako norgehiagoak sortu zituen.

Garai hartako agintariek arau bat ipini nahirik "balea agertzen den lekuko herrikoek harrapatuko dute"; baina ohiturak azpiratzen zuen: "Balearen arantza lehenago iristen eta zauritzen zuten herriko arrantzaleena izango zen". Horrek sortzen zuen eztabaidarekin, jaietan, bale harrapaketak simulatzen zituzten ***estropada*** eran.

Paperetan gordeta den zaharrenetarikoa 1547 urtekoa da; Bermeoko, Elantxobeko eta Ibarrangeluko arrantzaleen arteko tirabira bat konpontzearren, baina itsasoa danez lehenean geldituz zen eta sei hilabete iraun zuen.

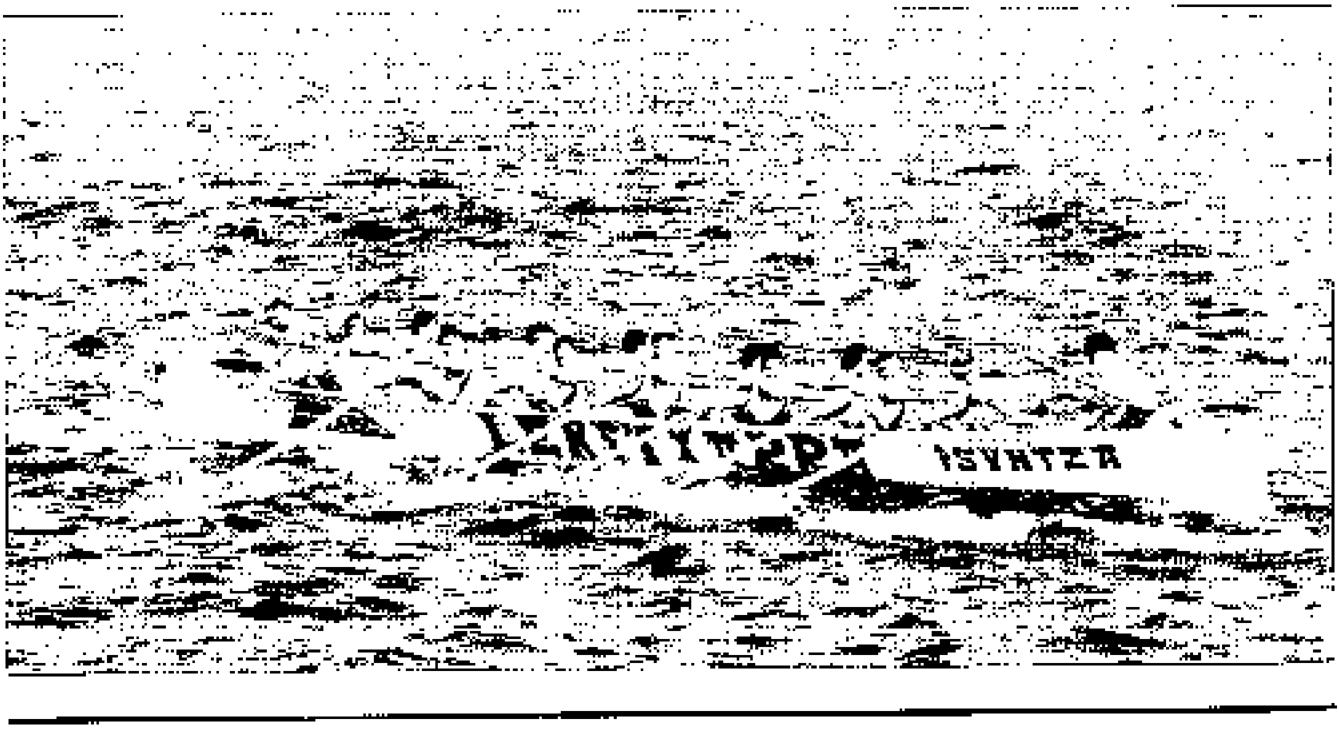

XVIII. mendetik XIX. mendera estropada guztiek desafioetan zuten bere oinarria. Hain zen normala ze, ez ziren asko gorde paperetan, banakan bat izan ezik, adibidez Lekeitio eta Ondarroako estropada bat, 1954. artean, Santa Katalinako itsasargitik irten eta Getarian bukatu. Resurrección María de Azkuek bere 'Cancionero Popular Vasco' liburuan jarri zituen momentu hartarako egindako bertsuak.

Ondarrutar arek dute plaza
egiñik bat [illegible] egin arteri [illegible]
anstarattzen jarri da Lekeitio
[illegible] dot, eta kontra dana

Estropadea zer izan biak alkarrekin
[illegible] jarri zitzaizen Bermeorekin
"ea bere [illegible] proba bat egin"
han Anton-eta [illegible] biak in berdin

Zumaiaren artean [illegible] aldera
[illegible] egin zale [illegible] bati
[illegible] Bermeo jaun eri
San Antoniora [illegible] ekatuta geldi

Ondarroako arek [illegible] pentsera
[illegible] popatik [illegible]
[illegible] ekin de [illegible] bestea
[illegible] egin zuten popatik elizea

popatik eldu [illegible] arrauna bertzera
[illegible] zuen [illegible] bestera.
[illegible] gu [illegible] ere etxera
Zer lotsa daramaten [illegible]?

Etxerantz joanan [illegible]
[illegible] zuela [illegible],
apustu irabazten [illegible].
Lekeitiarrak ziren [illegible]

Historia honen marmarrak asteak eta hilabeteak iraun zuen eta zerikusi handia izan zuen gaur egungo *Kontxa*ko estropaden sorreran.

Gaur egun ezin genezake esan desafioetan oinarritzen direnik estropadak, diruan baizik. Kirol guztietan bezala, diruak usteldu ditu lehenagoko ilusioak, hutsaren trukezko indarrak gastatzeak, e.a.

Teknika eta tresnak ere nahiz aldatu dira denboraren poderioz. Adibidez egun erabiltzen diren untziak, askoz arinagoak. hiru modutakoak dira: ***batela, trainerilla*** eta ***trainerua***. Hirurek ezaugarri berdin bat dute. Ezberdintasuna beraien neurrian eta arraunlarien kopuruan datza.

Arraunlariak ere ez dira aintzinako arrantzaleak, arraina zegoen lekura nor arinago zirenak edo portura arrainez gainezka lehenengo iristen sahiatuko zirenak; ez, gaur kanetan fabriketan eta zerbitzuetan lanean dihardutén pertsonak dira, euren astialdian, kirola egitearren entrenatu eta estropadetarako prestatzen direnak.

	LUZERA	PISUA	ARRAUNLARIAK
Batela	7	70 kg.	4 eta patroia
Trainerila	9,5	100 kg	6 eta patroia
Trainerua	12	324 kg.	13 eta patroia
Erremuak	3,55	3,2 kg.	

Bibli. : *Nosotros los vascos*. LUR

Xabi, Iñaki, Aitor, Pello, Markel, Iban, Igor.

PELOTARIAK

Aulestin badira esku pelotan jokatzen daben umeak, danak mutikoak. Txikietatik hasita norzuk diren esango dogu: Iñaki Urberuaga Korta, Pello Urionabarrenetxea Zaldunbide, Markel Jaio Azpiazu, Iban Olea Arrinda, Aitor Elizburu Longarte, Igor Urionabarrenetxea Zaldunbide eta Xabier Urberuaga Korta.

Igor eta Xabierrek hadaroiez urte batzuk esku pelotan eta jakin degunez, nahiko onak dira. Kanpoan be ibilten dira jokatzen, bakoitza bere maiakoekin.

Txikiak hirugarren urtea edo badabe aurtengoa. Praka zuriak jantzita frontoietan ikusteen txaloak zer diren ondo dakie, zeren Markinan, Arratzua, Berrizen eta Zaldibarren be jokatu dabe eta Aulestin San Juaneran jokatu ebena ahaztu barik dabe; ikusi genduzenok be ez daukagu ahazteko frontoian izandako partidu polita.

Entrenamenduak Aulestin egiten ditue eta Aulestiko entrenatzailea Xabi da, Markinakoa Ibarra, baina ha gizona

da. Entrenamenduetan ondo portetan dira.

Aitorrek binakako partiduak gustoko ditu. Iñaki, Pello eta Markelek manomanokoak. Igorren ustez binakakoak errezagoak dira. Iñakik, Aitorrek eta Igorrek aurrelari jokatzen dabe.

Etxekoen laguntza handia dala dinoe danak. *Aittittak* izaten dira animetan dituenak. Aitorrek eta Iñakik dinoskuenez, aittitteakin jokoak egiten ditue partidua irabazi baietz: irabazi ezkero aittittak ordaindu bost hogerleko edo, batzuetan gehitxoago, baina galtzen dabenean, aittittak parkatu egiten deutse zorra. *Amumak* laguntzen deutse danori, ze zapatillak be berak lotzen deutsoz Iñakiri, eta besteek be baietz dinoe, amumak asko laguntzen deutsela. *Amak* zeresanik ez, erropak prest ipini eta egiten deutsez eta *aitak* entrenamenduetara eta partiduetara eroaten dituz.

Jokatzen dabizenean, begiratzen dabe jentartera eta etxekoen arpegia ikusita animatu egiten dira. Halan da guztiz be, markagailuari begiratzen deutsela berak sarriago dinosku Pellok, zeren tantoak ondo kontatu behar dira eta ez leuke berak nahi markagailuan huts egiterik, berak be kontadorea eroaten dau tantoak egin ahala kontatuz, ahaztu barik.

Eskolako lagunek beti galdetzen deutse ea partiduan zer egin daben eta galtzen dabenean "*eskasak*" esaten deutsee, baina Xabik dino ez dala benetan izaten, olgetan ibilten direla.

Beloki da Pello, Iñaki, Markel eta Igorren pelotari faboritoa; Xabierrena Retegi eta Aitorrenak bat baino gehiago.

Xabik eta Igorrek telebistako partiduak beti ikusten ditue, baina besteak ez beti.

Herriko antzinako pelotarien izenak badakiz batzuk Igorrek: Korta, Kontabitarte, Ubilla anaiak, Abotiz. Oraingoa danak ezagutzen dabe: Mendikotxe, lagundu be egiten deutsee eta. Enpate zorra be txarra ez dala dino Pellok.

Eskuak asko zaindu behar izaten ditue, batzuetan mintzen jakez eta orduan erremedioak izaten dira izotza, hotz-beroak eta pelotan suabe ibiltea. Txinko jabonagaz garbitzen ditue eskuak eta protekziorako takoak be erabilten ditue.

Dieta berezirik ez dabe egiten, etxean dagoena jaten dabe, Iñakik dino zumoak eta ugari hartzen dituela.

Gazteagoak edonoiz entrenetan dira, frontoira joan eta ekin; Igor eta Xabik eskolako lanekin batetatu behar izaten dabe, baina halan da guztiz be astean lautan entrenatzen dabe.

Xabi izan Euskadiko txapelduna izan zan kadeteetan Iñaki Larrazegaz batera. Igor infanteetan polito ibil zan. Aitor eta Markel benjaminetan bigarren urtean dabiz eta Iñaki eta Pello aurten sartu dira kategoria honetan.

Hara zelako kontu ederrak jakin ditugun pelotari gazteongandik.

M. [illegible] Garate

Gaia: **EZKONTZA**

Galdera pare bat egin deutsegu lagun batzuei; gehienak erretraturik ez dabe emon gura izaten baina, tira ba.

Lehenenengo galdera. **Ezkontzea ala parejan bizi izatea dozu hobatzat?**

Bigarren galdera: **Ezkontza bera negozioa dala esango zenduke?**

Amaia Goikoetxea, 27 urte, langilea, AULESTI

1. *Parejan bizi. Ezteukezu iñon aurrean ezer firmatu beharrik, zeuk argi baldaukezuz gauzak.*
2. *Ba nik pentsetan beroa inguruan badauela negozio handia, niretzako egun bateko montaje handiegia da.*

Arene Gabiola, 33 urte, langilea, GIZABURUAGA.

1. *Edozeinen eritzia errespetatzen dot, baina neu ezkontzaren alde nago.*
2. *Bueno, ba... gehienetan ez da izango, baina boda handiak direnean eta batzuetan izan leike.*

Migel Angel Urkiaga, 40 urte, dendaria, MENDEXA

1. *Bardin jako eurek alkarregaz konponidu eta ondo konpontzen badira. Kanpotik inok eleiako ezki bier zeresterik.*
2. *Ez, ez, ez, ez, ez. Ez negozio, ez gitxiau be. Beste bizimodu klase bat. Batzuentzat komodoagoa da ezkonduta egotie beste batzuentzat baino.*

Eli Larruskain, AMOROTO

1. *Bixek gustetan jatez, baina pertsona bat maite izan eta ziur egon ezkero ezkondu egingo nintzateke; baina ziur egon ezkero. Ezkontza eguna oso superfiziala dala ikusten dot naiz polita izan.*
2. *Negozixu dan, segun zetarako, parejentzako ez, baina egun ezkontzan diru asko gastetan dozulako batera eta bestera organizeian (inbitazioak, argazkiak, restaurantea, lorak,...) eta horrexegaitik nik ez dot uste dirurik ateraten danik eta gainera jende askogandik dakit ez dala ataratzen, dana dala uste dot laguntza handixe dala, baina ez gastatze pagetako beste. Beste aldetik ikusten dot ezkontzea dala dirurik eta gehien mobitzen daben gauza bat, zeren inplikatzen da etxea, leku mogitu dogun guztia eta abar.*

ESKOLAKO GOMUTAK

Errepublika garaian (1934-36) eskola umeak ziren Iñaki, Erremunda eta Justa; mendexarringana jo dogu orduko kontuk kontau dagizkuezan. Eskolakoak eta eskolakoak ez direnak bere gogoan ditue.

Errepublika garaiko eskola denborako sasoia gogoratzen ahalegindu gara. Apurka apurka tolestu duge nola edo hala.

Gure hiru lahun hauek estututa dabiltza, gogoratuko ote diren edo ez pentsatuta. Gaztetan umeak zirela dinoskue, hamabi urte inguru eukezela.

Eurok, Errepublika aurretik denbora gutxi egin eben eskolan, baina hauetariko bat gogoratzen da, nola egun horretan, 1934ko apirilaren 14an, Bigarren Errepublika aldarrikatu eben egunean, kotxe bat etorri zana Mendexara bandera errepublikazarekin. Adrianai, momentuko irakasleari, emon ei eutsen udaletxean jartzeko aginduarekin. Lehen zegoen bandera monarkikoa kendu eta bestea, geure kontulari honi, emon ei eutsen mastan ipintzeko.

Bestalde eskolan, erlijioko klasea eta kurutzea kentzeko agindu ere hauken.

Erlijioko klaseak, eskolatik, berehala kendu ebezen. Extraperloan emon ziren elizapeak. Burua eskù birekin helduta eta begiak erdi itxirik, "repasy" egiten edo. Lehen Jaunartzea astegun baten egin ebela dinoe, astegunekoa erropakin, eta ohitura ez zan modura, abadeak hikomelauak emon ei eutsezen.

Kurutzarik ez zan basteran kendu. Maisu aldaketarik egon zan ordea. Adriana joan eta Luis etorri. Hau durangarra zan eta honeri tokatu jakon kurutzea hormatik behera bajatzea.

Egun baten eskolak emoten ebela, leihotik begiratu ei eban eta nun ikusi eban, herriko plazan, gizon bat, "Excelsior" egunkaria eskuan eukala, eta dana biklurtuta kurutzea kendu eban eta umeei esan ei eutsen kurutze txikitxo bat aldean eroateko eta trankil egoteko.

Ikara ederra hartu eban Luisek, baina itxura danez "Excelsior" hau astero astero urteten eban astekaria zan, eta gehienbat kirol kontuak ekarten ebazen. Gure kontularietako batek dino ze, eurenean egunero hartzen ei zan 'Euskadi' egunkaria, astelehenetan izan ezik. Honek eguneroko kontuak ekartzen ei ebazen.

Eskola kontuekin jarraituz, lehengoan segitu eben: goizeko zortziretan sartu, eguerdiko hamabiak arte, gero arratsaldean, ordu bietan sartu eta seiretan urten. Eguen arratsaldeak libre izaten ebezan baina zapatuan klasea izaten eben.

Liburuak ez ei ziren aldatu Errepublikako garai hartan. Erabiltzen eben lehenengo liburua, "*Jesus*"a zan (liburu xixtrin samarra), gero "*Katon*"a eta hurrengo liburu kuadrila handi emoten ei eutsen.

Errepublika amaitzear egoala, beste maixu bat etorri zan, Cayetano. Honek eskolan sartu eta batera esan ei eutsen berak ez eukala politikarik eta jakin ere ez ebala ezer jakin nahi.

Denbora laburrera, aleman bat agertu ei zan herrian abadearen etxean hartu ei eban ostatua. Maisu berria eta biak alkarrekin ibiltzen ei ziren mendirik mendi. Jendea errezeloz beteta euken.

Laster, Gerra Zibila hastu zan eta Errepublikaren amaitzearekin batera, Cayetano maisua ere Larrinagan afusilatu eben.

Gerrak urtenean denbora gutxian egon zan eskola. Asterrikan, alboko anzo baten, frentea jarri eben eta Mendexan kañoiak ipini ebezan. Gehiago ez zan eskolarik egon 39rarte.

J. Laka

Lasta

Erremunda

LANEKO S. COOP.

Urte bi inguru izango dira talde bat osatu eta pertsona bat kontratatu zala transformatuen planta baten biabilitatea aztertzeko. Sagardoa, ortuari eta mermelada kontserbak, behi gazta eta fruta kontserbatzeko kamara jartzea izan ziran aztertu ziranak. Laburtuta, ikerketa honen ondorietan azpi azaltzen ziranak:

- **Sagardo eta hortuari elaborazioko plantaren biabilitatea, bakarka eta biak batera biabilitatearen hobekuntza.**
- **Behi gazta egiteko litro kopuru bat behar zala argi zegoen eta sektoretik premia hori ez zen oso argi ikusten, beraz aurrerako atea zabalik gelditzen zen.**
- **Kontserbaziorako kamara kontuan, ez zen biabilitaterik ikusten, ez era batera ez bestera.**

Ondorioak ikusita sagardo eta kontserbak egiteko baserritarren zentrua martxan jartzea erabakitzen da, LANEKO KOOPERATIBA.

—Orain zenbat zarie?
Momentu honetan 11 bazkide produktore eta 2 bazkide laguntzaile, E.H.N.E. sindikatua eta M.L.B.A. Kooperatiba gara. Hortik aparte pertsona fijo bat daukagu behargintzan: tekniko, saltzaile, bulego eta abarreko lanak betetzen, zeinek aurretik biabilitate azterketa egin eban.

—Zenbateko inbertsioa, gitxi gora behera?
Inbertsioa guztira, hau da, kontserbak eta sagardoa egiteko behar izan dan infraestrukturarena 34 miloi ingurukoa izan da.

—Laguntzarik jaso dozue?
Inbertsioaren atal bat, bazkideen aportazioarekin bete izan da, bakoitzak 1.140.000 pzta. jarri dogularik. Hortik aparte, lehenengo fasean, hau da, azterketa egiteko Lea Ibarreko Mankomunitatea, Okamikako Industrialdea eta Lea-Artibaiko Amankomunazgoa izan genduzan laguntzaile.
Transformazio zentrua bera martxan jartzeko Mendi Nekazaritza eta Eusko Jaurlaritzako laguntzak jaso doguz, guztira 10 miloi.

—Zer egiten dozue?
Aurrerago aipatu dogunez, Sagardaua, kontserba dultzeak eta hortuari kontserbak.
Sagardoari dagokionez, sagarraren kantitate bat bazkideak ekarri dabe eta beste bat erosi egin da inguruko baserrietan. Aurten 70.000 litro sagardau egin doguz.
Kontserba atalean, alde batetik mermeladak eta bestetik sagar dultzea, konpotak eta almibarrak egin dira.
Hortuarien atalean, azelga, espinaka, porru, azenario, erremolatxa etab. dira enbotatuak.
Elaborazioan bazkideak edo familiakoak egin dogu lana.
Tarteko garen baserritarron artean hasi ginenean uste genduan aukera ezin hobea eta etorkizuneko zala transformazio une hau sortzea; egin dogun bide labur honek baieztatu egin dausku gure ustea eta zerikusi handia izango dauela baserriko diru iturri lez, dibertsifikazio lez eta proiektu kolektiboen aukera eta balio positiboak ikusteko.

—Nora saltzen dozue generoa?
Bide laburra da atal honetan egin doguna. Eskualdeko denda eta tabernatan hasi gara, gure ustez hau baita gure salmenta leku naturala. Hasi gara baita beste puntu batzutan saltzen, batez be kalitatea preziatzen eta estimatzen dan lekuetan. Lehen ahaztu egin jat gure produkzioaren zati bat ekologikoa dala esatea, eta asmoa doguna atal hau lantzen eta handitzen joan daiten.
Sagardaua oraintxe hasten gara saltzen, oso pozik gagoz atara dan sagardauagaz. Sagardau salmentarako ahal doguzan bide guztiak miatzen gagoz Bizkaian.
Gaineratu, inork informazioa nahi badau, erosi edo bisitatzera etorri, Gizaburuko Okamikako Industrialdean gagozala.
Laster arte.

Jabi Onaindia
Amaje Urigüen
Amaia Onaindia

LEARTIBAI
ONDAREA
Sagardo
naturala
Sidra Natural
75 cl.
6.0%
LEARTIBAI
ONDAREA
Tomate
naturala
720 ml
660 g
LEARTIBAI
ONDAREA
Kalabaza
Mermelada
370 ml
425 g

J. Karmelo Goikoetxea

Alertzea

ESPEZIEA: Larix Kaempferi Carrière eta Larix decidua Miller.

BEREZKO EREMUA: Alpe Mendiak, Karpatho Mendiak eta Ipar Moraviako mendiak.

IZAERA: Sendoa. Argitasun handia behar du, batez ere, berez hazten den eremuan.

SUSTRAIEN EGITURA: Indartsua. Lerrarenaren bezalakoa. Nagusia ardatz etekoa eta albo-sustraiak oso gogorrak.

ALTUERA: Hazkundea bizkorra da, batez ere, landarea gaztea denean. 30-35 m.ko altuera lortu dezake.

KLIMA: Hotzetik hotz-epelera arteko klimetan bizi da, -16°Cko minimoak eta 31°Cko maximoak dituztenetan, hain zuzen ere. Leia eta lazaroko izotzak ondo jasaten ditu, -40°C arte, baina ez udako bero handi eta iraunkorrak. Urteko 600-2.000 mm. arteko euriak behar ditu.

LURRA: Nahiago ditu lur arin eta sakonak bere sustraien egitura hobeto zabaltzeko. Gustorago hazten da hezetasun apur bat daukaten alubioi lurretan. Badirudi edozein lurretara moldatzen dela, lurra emankorra bada, behintzat.

BIZIRAUPENA: 500 urte egin ditzake. 70etik 120 urtera bitarteko landaketa aldiak egiten dira.

HAZKUNDEA: Urteko eta hektareako batezbesteko produkzioa 4 m.koa da, baina etekin hori hobetu egin daiteke baso gehienetan egin behar liratekeen mehazketak eginez gero.

BASOGINTZA: Gaur egun erregenerazioa mintegitik ateratako 2-3 urteko landaretxoekin egiten da. Landaketaren dentsitatea 2.000 landare hektareako izan daiteke. Gero, baso garbitzeak eta inausketak egitea komeni da kalitate oneko eta adabegirik gabeko zura lortzeko.

Ondoko koadroan ematen dira, laburtuta, 80 urteko landaketa aldi baterako antolaturiko baso baterako datuak:

LANDAREAK HEKTAREAKO

LANA	URTEA	ARLOAN	ATERATAKOAK	ALTUERA
Landaketa	0	2.000		
1. Inausketa	20			10 m.
Bakanketa	20	1.200	800	10 m.
2. Inausketa	30			20 m.
1. Mehazketa	30	900	300	20 m.
2. Mehazketa	40	700	200	25 m.
3. Mehazketa	50	500	200	30 m.
Ebaketa	60	300	300	35 m.

ERABILPENAK: Egur zati eta enbor txikiak, birrindu egiten dira, gero paper-pasta edo oholak egiteko. Neurri ertaineko zurak, berriz, oso estimatuak dira taketak egiteko. Eta, azkenik, neurri handiko enborrak zerrara eramaten dira. Bai berez zein gizakiak eginiko inausketen bidez, adabegiak irtetzea eragotzi bada, zur hau oso preziatua izaten da bai desenroilorako zein zurgintza eta eraikuntzarako.